

Kartläggning av innovativa och framgångsrika verksamheter inom social ekonomi i Europa

Oktober 2010
Greta ekonomisk förening
Lena Björk, Elisabet Mattsson och Jan Olsson

Innehåll

Inledning.....	3
Beskrivning av uppdraget.....	4
Analys och kommentarer	6
1. Belgien, Flandern, nätverk	9
2. England, Merseyside – Liverpool	9
Vägar till Integration	9
Finansiella instrument	10
3. Finland, Österbotten, landsbygdsutveckling	11
4. Frankrike, Nord Pas de Calais, finansiering.....	12
Brett utbud av finansieringsinstitut	12
Cigales - klubbar för lokal alternativ kapitalförvaltning.....	13
5. Frankrike, Poitou-Charentes.....	13
Många arbetstillfällen inom den sociala ekonomin och koppling till generella stöd.....	13
6. Frankrike, Provence Cote d Azur - PACA.....	14
Gemensam och samlad kompetensutveckling.....	14
7. Grekland, Kreta, kooperativ bank och kvinnor	14
Kooperativ bank med stark position.....	15
Kvinnokooperativ med särskild lag.....	15
8. Italien, Ligurien, samarbete, Libera Terra, Banca Etica	15
Sociala kooperativ i samarbete med privat och offentlig sektor och Libera Terra	15
Libera Terra – från maffia till kooperativ	16
Bank med etiska förtecken	16
9. Italien, Toscana, partnerskap, ESPRIT, forskning.....	17
10. Nordirland, Fredsprogram för fred och försoning.....	18
Den sociala ekonomin har en stark roll för fred och trygghet.....	18
Investeringsfond i Nordirland	19
Social Economy Forum (SEF) samråd med regeringen	19
Kooperativ inom området våld mot kvinnor	19
Utbildning.....	19
11. Polen, Pommern, samarbetsformer	20
Gdynia, Elblag och Sopot, Samverkan mellan kommuner och ”tredje sektorn” - Splot- modellen och den kooperativa banken SKOK.	20
SPLIT.....	20
Gdynia	21
12. Portugal, Pro-Carso, landsbygdsutveckling	21
Pro-Carso, Terra Cha och Animar.....	21
13. Spanien, Andalusien, lokala fördrag	22
Lokala gemensamma fördrag för stöd till socialt företagande	22
14. Tjeckien, Stredocesky, social omsorg	23
15. Tyskland, Hamburg, stadsplanering.....	23
16. Ungern, Kunszentmiklós – lokal utveckling	23
17. Forskning.....	24
Trento – kooperativt och socialt företagande	24
Grenoble - social ekonomi och lokal utveckling.....	25
CIRIEC Valencia.....	25
EMES – forskarnätverk om socialt företagande	25

Inledning

Den lokala och regionala utvecklingen måste ses i ett globalt perspektiv. Att tänka globalt och verka lokalt är en viktig princip. Men det är minst lika viktigt är det omvända - att tänka lokalt och verka globalt.

Det har alltid funnits ett omfattande utbyte av erfarenheter inom den sociala ekonomin. Efter andra världskriget sökte sig många utländska kooperatörer till Sverige för att studera innovationerna inom den framgångsrika svenska konsumentkooperationen. Nu går flödet och strömmen av idéer och praktiska verktyg åt båda håll. Vi åker ofta till andra länder för att söka kunskap och innovation.

Förebilden för de allra första svenska kooperativa daghemmen kom från Tyskland och pedagogiken söktes i Reggio Emilia i Italien. Modellen med lokala kooperativa utvecklingscentrum kom från Storbritannien och olika modeller för de sociala arbetskooperativen söktes i Italien. Vägen ut! kooperativen är det senaste exemplet.

Andra importerade modeller som anpassats till den svenska miljön är kreditgarantiföreningar och överenskommelsen mellan regeringen och idéburna organisationer inom det sociala området.

Den sociala ekonomins ständiga utveckling och förändring visar behovet av mötesplatser, kontaktytor och experimentfält på alla nivåer, horisontellt och vertikalt, för att skapa och sprida ny kunskap

De europeiska organisationerna exempelvis REVES har spelat, och spelar, en central roll för att skapa dessa kontaktytor och mötesplatser. EU:s olika transnationella program, till exempel Equal, Urban, Leader och Interreg, som finansierat utbyte mellan EU-länderna, har också haft en stor betydelse. Programmen gjorde det möjligt för oss att resa och ta del av vad andra hade gjort och gör, samtidigt som vi kunde presentera vårt arbete.

Det finns inte så många sådana program kvar inom EU. Sverige kan nu istället använda den europeiska socialfonden och regionalfonden för att i samarbete med andra europeiska aktörer utveckla den sociala ekonomins innovationer. Om vi gjorde det i större omfattning än idag skulle vi få bättre förutsättningar för utveckling av nya organisationer och nya modeller inför framtiden.

Göteborg i oktober 2010

Lena Björk, Elisabet Mattsson och Jan Olsson

Beskrivning av uppdraget

Västra Götalandsregionen har ett handlingsprogram för Social ekonomi. Målsättningen för programmet är att bidra till att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt och utveckling i Västra Götaland. Programmet innefattar också ett internationellt samarbete och kunskapsutbyte. Västra Götalandsregionen arbetar nu med att se över sina framtida internationella projekt och strategier.

Mot denna bakgrund gav Västra Götalandsregionen, Regionutvecklingsnämnden, kooperativet Greta i uppdrag att identifiera regioner/städer i Europa som präglas av nytänkande, innovativa och strategiska satsningar inom den sociala ekonomin. Kartläggningen ska ligga till grund för Västra Götalandsregionens framtida internationella satsningar och partnerskap inom social ekonomi.

Sju områden identifierades;

- Lokala sociala ekonomins förutsättningar
- Överenskommelser/partnerskap på olika nivåer
- Kompetensutveckling inom den sociala ekonomin
- Ungdomsinriktad verksamhet
- Lokal utveckling och landsbygdsutveckling
- Entreprenörskap och socialt entreprenörskap
- Forskning

VG-regionen betonade särskilt de tre sista punkterna.

Resultatet skulle presenteras som;

- en förteckning över ungefär 15 länder/regioner/städer som kommit långt inom ovan angivna områden samt driver intressanta projektverksamheter.
- en förteckning över intressanta organisationer/samarbetspartner inom de regioner som identifieras
- en kort analys/sammanställning av varför de identifierade regionerna är framstående inom de angivna områdena.

Genomförande och metod

Uppdraget har genomförts av Elisabet Mattsson, Lena Björk och Jan Olsson, alla med lång erfarenhet från arbete inom den europeiska sociala ekonomin, lokal utveckling och informationsverksamhet.

Vi har kontaktat ett antal europeiska och nationella organisationer, liksom forskare och andra personer med kunskaper och erfarenhet inom den sociala ekonomin. Vi har också haft direkta kontakter med personer i de flesta regionerna. Organisationers hemsidor har i många fall också varit till stor hjälp.

Samtal med VG-regionen har förts för avstämning av rapporten.

Fördjupad definition av uppdraget

- Kartläggningen ska kunna bidra till och vara ett underlag för VG-regionens kommande program för social ekonomi. Men kartläggningen, och de slutsatser som kan dras med den som utgångspunkt, skulle också kunna vara av intresse för regionens näringspolitiska utveckling i stort.
- Vi har identifierat regioner och städer utifrån VG-regionens blandade kulturgeografiska och socioekonomiska struktur med storstad och landsbygd, mindre och medelstora städer, industri, handel, sjöfart, service, landsbygd, skärgård mm. I Göteborg handlar mycket av den sociala ekonomins verksamhet om att lösa storstadens problem med nya tjänster och socialt företagande för social integration medan det på andra håll i regionen handlar om ren landsbygdsutveckling.
- Intressanta företeelser och verksamheter finns i många flera regioner och städer än dem, som vi presenterar i kartläggningen. Vi har fått göra ett urval. Vi har emellertid inte begränsat oss till de länder som är stora och där den sociala ekonomin är omfattande utan har också tagit med några andra länder för att täcka in det mesta av Europa.
- I arbetet med att åstadkomma sociala innovationer har den sociala ekonomin stor betydelse. Detta handlar om att utveckla nya organisationsformer och nya former för samarbete mellan offentlig sektor, den sociala ekonomin, sociala entreprenörer och övriga samhället för att lösa sociala problem. Genom nya arbetsformer och socialt entreprenörskap kan skapas en ny integrerande arbetsmarknad, nya kompetenser, ökat inflytande mm. som allt sammantaget bidrar till att förbättra människors liv.

Dessa perspektiv har vi haft som utgångspunkt i arbetet med kartläggningen. Vi har också utgått från företeelser och aktiviteter som är innovativa och strategiska i det svenska sammanhanget och som anpassade till aktuella förutsättningar, är möjliga att överföra och utveckla inom VG-regionen, helt eller delvis.

Innovationen/verksamheten kan vara en beprövad erfarenhet i någon eller några delar av Europa, där den har vuxit fram inom den sociala ekonomin som ett svar på behov som uttrycks av människor gemensamt. De kan ha prövats i Sverige och finnas i mindre skala, men kanske inte lyckas få fotfäste av olika skäl.

Vi har gjort relativt enkla beskrivningar av regioner och områden. Det har inte heller funnits tid och resurser till fördjupningar. Studierna och analyserna kan fördjupas i det samarbete som denna kartläggning förhoppningsvis leder till.

Analys och kommentarer

Flertalet av de regioner vi valt har innovativa och strategiska lösningar inom flera av de efterfrågade områdena, någon gång inom samtliga.

Det senare gäller särskilt i Frankrike, Spanien och Italien. De är stora länder med en omfattande social ekonomi som svarar för ett stort utbud av varor och tjänster. I dessa länder är den sociala ekonomin betydligt större än den är i Sverige.

Regionerna är också större än Västra Götaland. Vi har i dessa fall avgränsat några av de verksamheter som vi bedömt som mest intressanta.

I de mindre länderna, som finns med i kartläggningen, är den sociala ekonomin mindre omfattande, men vi har tagit fram några intressanta exempel.

Många av de verksamheter vi presenterar är en del av den nationella kontexten. De är inte begränsade till en region i landet, verksamheterna kan finnas i alla regioner och de kan stödjas av nationell lagstiftning och av nationella stödåtgärder. Goda erfarenheter sprids först inom det egna landet, därefter till utlandet.

EU:s regionkommittés ordförande Mercedes Bresso anger tonen för ett ytterligare förstärkt samarbete mellan den sociala ekonomin och regioner och kommuner (tal den 28 oktober vid den europeiska konferensen för social ekonomi). Idag, när problemen är stora inom näringslivet, på arbetsmarknaden och på de finansiella marknaderna visar den sociala ekonomin styrka och innovativ kraft.

Det är företagen och organisationerna i den sociala ekonomin som är modeller för miljötankande, uthållig utveckling och samhällsansvar. Inom finanssektorn är det banker som bygger på kooperativa värden och solidaritet som klarar sig bäst.

Den sociala ekonomin stärker en regions sociala kapital, vilket är en förutsättning för utveckling. Den sociala ekonomin förmår att reagera snabbt på enskilda människors behov och finner ofta lokala innovativa lösningar. Den sociala ekonomin finns där varken stora företag eller den offentliga sektorn kan möta behoven på ett effektivt sätt. För att exempelvis integrera människor som står långt från arbetsmarknaden spelar det sociala företagandet en oerhört viktig roll.

Många gånger sker innovation och utveckling i ett samspel mellan det offentliga och den sociala ekonomin. Det visas i flera av våra exempel. Inte sällan är det politiker och tjänstemän, som tar den sociala ekonomin på allvar, som är drivande.

Vi menar att det är en fördel om den offentliga sektorn styr avknoppningar och upphandlingen av välfärdstjänster till den sociala ekonomin och småföretagen. Det finns mängder av modeller och erfarenheter av detta att hämta, vilket bl.a. den här rapporten visar.

Argumenten för att välja den sociala ekonomin i samband med avknoppningar och/eller upphandlingar är flera. Det är lokalt förankrade organisationer, de har samhällsnyttiga mål, vinsterna stannar kvar i verksamheten och i bygden och det finns starka kontakter direkt till brukarna. Kvaliteten och effektivitet är hög enligt genomförda kvalitetssäkringsundersökningar.

I vissa länder riktas upphandlingarna till den sociala ekonomin. I andra länder är upphandlare och tjänstemän alltför ängsliga för att ställa andra krav på upphandlingen än priset. De gömmer sig bakom egna rutiner, offentliga upphandlingslagar och EU-regler. Detta innebär i praktiken att de offentliga upphandlarna tar sig politisk makt.

Exemplen med partnerskap i både planering och genomförande av social vård och omsorg visar på möjligheterna att utnyttja den sociala ekonomins möjligheter att utföra dessa tjänster utan att den offentliga upphandlingens regler lägger krokben. Våra exempel på detta finns i Polen, Tjeckien och Italien. Grundläggande i detta arbete är en bred medverkan från brukare och utförare, men också med andra aktörer såsom småföretagare och fackliga organisationer.

Det unika i den sociala ekonomin är också att dess organisationsformer utvecklas. Det uppstår både spontana nya organisationer och nya juridiska former. De nya organisationsformerna går tvärs över de traditionella gränserna. På många håll finns ett samspel mellan juridiken och det spontana. Det innebär också att den sociala ekonomin öppnas för nya organisationer, målgrupper och företagare.

Social Enterprises i Storbritannien är ett uttryck för en bred rörelse med en mångfald av juridiska former och organisationer som inte alltid skulle klassificeras som social ekonomi i traditionell mening.

Enmansföretagarna som integrerats i den andalusiska samorganisationen för social ekonomi skapar möjligheter för små- och mikroföretagare, konsortier och nya samverkansformer mellan de kooperativa företagen ger nya lösningar i Italien. Fackliga organisationers medverkan i ett antal avgränsade, men intressanta sammanhang, finns i Italien, Storbritannien, Belgien, Polen Spanien.

Arbetsgivarripar och egenanställningsföretag kan man hitta i Frankrike. Där och i Storbritannien finns också samverkansföretag mellan offentlig sektor och social ekonomi. I Frankrike och Storbritannien finns också småskaliga finansiella institutioner och i Belgien finns en bred samverkan genom ”Startcentra för socialt företagande”, där regioner, privata företag, företagarorganisationer och social ekonomi samverkar.

De socialt arbetsintegrerande företagen finns i många juridiska former med skiftande lagstiftning. Det viktiga är att det finns en lagstiftning som gynnar framväxten av dessa företag.

I flera länder finns särskilda företagsformer för kvinnokooperativ, exempelvis i Grekland.

Socialt företagande i olika former

Det sociala företagandet finns överallt och i många olika former och skepnader. Det betyder också att det finns en mångfald av organisationer, stödstrukturer och utvecklingsfaktorer. Det finns offentliga, privata och organisationers samarbeten som exempelvis i Grekland och Belgien och samarbeten i stiftelser i Tyskland. På flera håll finns också en stark samverkan mellan offentlig sektor och den sociala ekonomin. Intressanta exempel på detta hittar man bl.a. i Flandern, Storbritannien och Italien och inom landsbygdsutvecklingen i Finland, Portugal och Grekland.

Partnerskap och samverkan kan också ha många olika dimensioner. Det kan vara mellan organisationerna inom den sociala ekonomin som i Frankrike, Spanien och Flandern. Det kan också vara brett och öppna sig mot andra företagsformer och organisationer som i Andalusien, Grekland, Toscana, Belgien och Finland.

Vi har också studerat de italienska lagarna och hur italienska kommuner gör och vi har hittat liknande modeller i Tyskland, Tjeckien och Portugal. Där har partnerskapen haft tillgång till fondmedel för att kunna bygga upp en sådan kapacitet att projekten är väl fungerande och har ett bra ledarskap.

Fredsprogrammet i Nordirland är definitivt unikt i sitt sätt att skapa positiva relationer mellan samhällen. Man kan förstås också konstatera att arbetet med försoning skulle kunna vara mycket mer omfattande. Men erfarenheten av den Nordirländska modellen (se EESC Yttrande från oktober 2008) kan mycket väl användas inom andra områden där konflikter, motsättningar, polariseringar, segregation etc. råder.

Det sociala företagandet kan också vara specifikt och ha ett särskilt ändamål. Exempel på detta är landsbygdsutvecklingen i Finland och Portugal eller social vård och omsorg som i Tjeckien, Polen och Italien.

Socialt företagande kan också vara styrt av EU-program och EU-finansiering, då främst den Europeiska socialfonden. I Hamburg finns exempel på detta. Ibland är denna form en rest av Equal, som i Toscana, eller av Leader som i Grekland och Finland.

Vår rapport visar intressanta exempel på social ekonomi i andra länder med målsättningen att ge ett erfarenhetsutbyte. Det är en viktig del av EU-politiken att man ska lära av varandra. Tyvärr är detta inte särskilt väl utvecklat eller organiserat, men trots det ser vi ändå att de goda exemplen sprider sig. I detta sammanhang kan nämnas sociala kooperativ och konsortiemodellen från Italien, ny specifik lagstiftning som i Storbritannien, Spanien och Frankrike och diskussioner om nya lagar i Grekland.

Det transnationella erfarenhetsutbytet är ett område som skulle kunna utvecklas mycket mer. Det finns dock ännu inte någon europeisk organisation som riktar sig in på detta.

Några regioner med innovativa och strategiska exempel

Allmänna överenskommelser och pakter mellan social ekonomi och regionen – Spanien, Frankrike, Nordirland, Polen.

Nätverk/samorganisationer för den sociala ekonomin – Frankrike, Spanien, England, Nordirland

Program för den sociala ekonomin – Frankrike, Nordirland, Andalusien

Stödprogram – Frankrike, Spanien, Storbritannien

Kapitalförsörjning till den sociala ekonomin – England, Frankrike, Tyskland

Lagstiftning om social ekonomi – Spanien, Italien

Företagsformer – social enterprise (England, Italien), konsortier (Italien), egenanställningsföretag (Belgien)

Nya företagargrupper – Spanien (enmansföretagare), Frankrike (arbetsgivarringar)

Särskilda insatser för kvinnor – Grekland och Spanien

Stadsplanering, boende, demokratisk förvaltning, sysselsättning – Hamburg

Gemensam planering av sociala tjänster – Tjeckien, Italien

Utvecklingscentra – Stiftelser Hamburg, Esprit Toscana, Apulien, ”stora stöder små” Storbritannien.

Innovationsprogram – Spanien

Samarbete med facket – Esprit Italien, Unity Trust England, pakten i Andalusien, Polen

Exempel på innovativa regioner

1. Belgien, Flandern, nätverk

Vlams Overleg van Sociale Economie (vosec.be) är en samorganisation för den sociala ekonomin i Belgien. Den har 800 företag med 30 000 medarbetare som medlemmar. Den bildades år 2000. Företagen finns främst inom områden som lokala tjänster, gröna arbetsplatser, återvinning, förnyelsebar energi. Den har en särskild profil för att utveckla det arbetsintegrerande sociala företagandet. De ungefär 16 000 arbetsplatserna i Flandern finns i flera former alltifrån "egenanställningsföretag" till "skyddade verkstäder". Verksamheten i Vosec inriktas på rådgivning, utveckling, samarbete och kompetensutveckling. Vosec har också arbetsgivarfunktioner. De har ett program inför 2015, där huvudpunkterna är människor, management, marknad och samhälle (Maatschappij).

En intressant företeelse i Flandern är "Startcentra" som har till uppgift att starta nya sociala företag. De ska godkännas av den flamländska regeringen och de är föreningar som oftast grundar sig på en mycket bred medlemskår: län och kommuner, fackliga organisationer, småföretagsorganisationer men också ibland stora privata företag.

Bortsett från det offentliga ekonomiska stödet finns också ett väl fungerande tjänstechecksystem som skapat ett stort antal arbetsplatser. Det handlar alltså om ett system för "hushållsnära tjänster". I Flandern finns också inom Vosec ett antal finansiella institutioner som kan svara för riskkapital, lån och garantier till det sociala företagandet.

Kromisis är ett nätverk som organiserar en mängd sociala företag som arbetar med system för returavfallsinsamling och sortering i butiker och återbruk. Flamländska återvinnings- och avfallscener (kringloopcentra), baserade på en holländsk modell, arbetar med tre målsättningar parallellt. Det handlar om att spara och återanvända sådant som hushållen slänger för att minska mängden avfall, att sälja sådant som fortfarande är användbart till låga priser i återvinningsbutiker (kringloopwinkels) och att erbjuda jobb till människor som av olika anledningar står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det finns ett 30-tal återvinnings och återanvändningscenter som sysselsätter ca 1300 personer (ca1000 årsarbeten).

2. England, Merseyside – Liverpool

Mersey är floden som sträcker sig genom stadsdelar i Liverpool, Knowsley, Wirral, Sefton och St Helens. Merseyside har alltid varit en kosmopolitisk miljö med Liverpools hamn i centrum.

Historiskt har Merseyside vuxit från en landsbygd till en myllrande urban miljö.

Vägar till Integration

Detta är kanske den mest omfattande satsning i sitt slag någonsin, i en europeisk stadsregion. Där implementerar man, i enighet, ett "inklusionsprogram" med underifrånperspektiv i ett stort geografiskt område.

Programmet introducerade idén att arbeta med partnerskap på flera nivåer - ett på region- eller stadsnivå för hela programmet och 38 operativa partnerskap på stadsdelsnivå.

De flesta nya partnerskap består av icke registrerade sammanslutningar. Med tiden har flera av dessa övergått till att finna en legal form, exempelvis icke vinstdrivande sociala företag.

Den sociala företagssektorn i Merseyside är stark och växande. Forskning gjord av Social Enterprise Coalition visar att det finns cirka 1 700 sociala och områdesbaserade företag i Merseyside. Organisationen för ekonomisk utveckling och förnyelse i Liverpool, Liverpool Vision, har uppskattat att de sociala företagen i Merseyside bidrar med minst 60-70 miljoner pund till Liverpool City Region GDP. Två av tre i nätverket för socialt entreprenörskap är klassificerade som SME:s där hälften av medlemsorganisationerna har en årlig omsättning lägre än 1000 pund. Liverpool City Region har en stor frivilligsektor som är en signifikant och växande arbetsgivare med egna regler. Det finns 5600 organisationer med sammanlagt 20 500 anställda.

Utvecklingen av sociala företag har ett aktivt stöd i hela City Region och frivilligsektorns leverantörer har en stark relation till lokala myndigheter.

LEP, Local Enterprise Partnership, förväntas sprida kunskap om förtjänsterna med socialt företagande i hela regionen och att stödja den tredje sektorn genom utveckling av sociala företag och utveckla tillgång till finansiering. LEP menar att partnerskap mellan lokala företag kommer att spela en viktig roll för att utveckla förutsättningar för ekonomisk tillväxt och de kommer att arbeta med nyckelparter inom affärsvärlden, universiteten och sociala företag för att nå detta.

Som en del i planerna på "The Big Society" har koalitionsregeringen i Liverpool sagt att man har för avsikt att ge offentliganställda möjligheter att starta personalägda kooperativa företag med möjlighet att ta över den verksamhet de idag arbetar med inom den offentliga sektorn.

Den föreslagna Regional Growth Fund (Regional tillväxtfond) är omdiskuterad som stöd för utveckling av både privata och sociala företag i de delar av landet som är hårdast drabbade av nedskärningar inom den offentliga sektorn.

Finansiella instrument

Community Foundation i Merseyside är en del av ett nationellt nätverk av lokala bidragsgivare och den största bidragsgivaren i Merseyside. The Community Foundation erbjuder bidrag till lokala frivilligorganisationer och andra lokala grupper som hjälp för att bygga ett starkare Merseyside och för att möta sociala problem och frågeställningar. Varje år delas över 5 miljoner pund ut i bidrag till sammanlagt nästan 1000 lokala projekt på uppdrag av cirka 60 partners och donatorer. Bidragen är kopplade till olika teman, såsom miljö, hälsa och att hantera asocialt beteende. The Community Membership Scheme sponsras av Co-operative Bank. ESF stödjer lokala grupper, frivilligorganisationer och trossamfund i deras arbete med att stödja individer till arbete genom utbildning. Detta omfattas av global grant. Bidrag på upp till 12 000 pund om året finns tillgängliga för berättigade grupper hela Merseyside.

North West Financial Solutions är en service som sköts av SEN, Social Economy Network. De arbetar med en växande grupp kunder, allt ifrån små frivilligorganisationer till stora välgörenhetsorganisationer. De erbjuder en omfattande mängd finansiella tjänster av hög kvalitet med hjälp av erfarna, engagerade och kvalificerade ekonomer. Tjänster omfattar exempelvis momsredovisning, försäkringsfrågor, banktjänster, investeringar, lån, revision och rådgivning.

Nätverket består av icke vinstdrivande företag, lokal- och frivilligorganisationer. Nätverkets målsättning är att sprida kunskap och att stödja utvecklingen av nya och befintliga sociala företag i Merseyside. Alla befintliga och blivande sociala företag i Stor- Merseyside kan vara medlemmar.

CoSE

The Confederation of Social Entrepreneurs (CoSE) är en organisation som startats för att de ska främja intresset för sociala företag och andra organisationer inom den tredje sektorn i hela Meyerside.

3. Finland, Österbotten, landsbygdsutveckling

Landsbygdsutveckling i Österbotten

Österbotten har cirka 177 000 invånare, staden Vasa är dess centrum med cirka 59 000 invånare.

Inom Svenska Österbottens LEADER-grupp, Aktion Österbotten, i kustområdet mellan Karleby i norr och Kristinestad i söder (250 km kust med skärgård), finns både fysiska och juridiska personer med idéer som kan leda till inflyttning, ökad sysselsättning och ökad företagsamhet på landsbygden.

Projektet skall vara baserat på ett nytänkande och ge ett bestående resultat. Det skall kunna fungera som en modell för andra som vill veta hur man löser problem eller utformar en verksamhet. Det skall uppmuntra till samarbete mellan de som bor inom ett område och/eller mellan föreningar och företag. Det skall uppmuntra till ökad aktivitet och inflyttning och/eller utveckla förutsättningar för sysselsättning och företagsamhet.

Grundtanken i programmet bygger på en övertygelse om att livskraftiga byar är en förutsättning för att det skall uppstå företagsetableringar, vilket i sin tur gör byn mera attraktiv. Det är därför viktigt med satsningar både på byn och på företaget

Programmet utgår från den utveckling som de som bor på den österbottniska landsbygden vill ha. Det är således inte EU:s eller det officiella Finlands syn på utveckling som är det viktiga. Traditionen att utnyttja havet för handel och kommunikationer gör att nordiskt och internationellt samarbete är en naturlig del av verksamheten.

Målgrupper för programmet är byar, föreningar och företagare med speciell fokus på ungdomar och kvinnor.

En av aktörerna inom Aktion Österbotten är Studieförbundet i Österbotten som i mer än 30 års tid fungerat som ett samarbetsorgan för föreningslivet i svenska Österbotten. Föreningens medlemskår utgörs av representanter för privatpersoner och småföretag, föreningar och kommuner.

Studieförbundet verkar för att både regionalt och lokalt arbeta för innovativ landsbygdsutveckling med målet att skapa en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. På riksplanet samarbetar de med Svenska Studieförbundet r.f.s och Svenska Studiecendralen och är samarbetsorgan för organisationer och föreningar i svenska Österbotten. Studieförbundet svarar för det operativa genomförandet av programmet Aktion Österbotten.

Enligt OECD:s (Organisation for Economic Co-operation and Development) länderstudie har man i Finland utvecklat ett enastående sätt att bedriva landsbygdsolitik. Studien visar att styrkan är ett tvärsektoriellt arbetssätt, vilket Finland har förverkligat som ett av de första länderna i världen.

I landsundersökningen betonas Landsbygdsolitikens samarbetsgrupps (YTR) roll. YTR sammanför de inom den offentliga, privata och tredje sektorn som arbetar med

landsbygdsfrågor. Med hjälp av det tvärsektoriella arbetssättet har de politiska beslutsfattarna fått kunskap om behoven för olika typer landsbygdsområden.

4. Frankrike, Nord Pas de Calais, finansiering

Brett utbud av finansieringsinstitut

Nord Pas de Calais har 4 miljoner invånare, regionhuvudstaden Lille har 226 000 invånare.

I Nord Pas de Calais, NPC, ser det ut som i Frankrike för övrigt, cirka 10 procent av ekonomi och sysselsättning finns i den sociala ekonomin. I NPC omfattar den sociala ekonomin 110 000 medarbetare i 26 000 organisationer och företag. De allra flesta finns i föreningslivet, mer än 90 000. Social omsorg, kultur och fritid, utbildning är de största sektorerna. Här finns ett brett partnerskap som samlas kring det regionala CRESS, Rådet för social och solidarisk ekonomi. Flera olika stödformer och stödorganisationer för den sociala ekonomin finns. I NPC finns tydliga exempel på hur den franska sociala ekonomin finansieras. Där finns ett omfattande regionalt system av banker och kreditinstitut, en del av dem är de stora kooperativa bankernas regionala organisationer och en del av dem har ett självständigt regionalt ursprung. De många finansieringsinstitutionerna visar att det går att åstadkomma lokala och småskaliga lösningar.

En nyckelroll har NordActif och Insercion som är regionala avdelningar inom France Actif. Denna finansieringsinstitution startades av banken Credit Cooperatif, det kooperativa försäkringsbolaget MACIF och den statliga investeringsbanken Caisse de Depots, som också stödjer det regionala systemet med garantier. De lämnar kreditgarantier och bidrar med riskkapital till investeringar. Det finns fem investeringsfonder och fyra kreditgarantisystem. Ett exempel är FPC-IE, placeringsfonden för arbetsintegration. Den kan ge upp till 1 miljon i eget kapital, dock högst 50 procent. Det är en vanlig bankfond som allmänheten kan investera i. Tio procent av kapitalet går till företagande inom den sociala ekonomin.

För det nya företagandet finns medel till förstudier och såddkapital.

Bland dessa finns

- Fond de Confiance som satsar dels på förstudier, dels på finansiering av nytt socialt företagande. Förstudierna finansieras med 80 procent bidrag och 20 procent villkorlån. Riskkapital upp till 60 000 EUR.
- Fonds d'investissement du développement de l'entrepreneuriat social et solidaire (FIDESS) som ger stöd till förstudier för det nya företagandet upp till 30 000 EUR (70 >procent).
- FRIS Fonds Régional d'Investissement Solidaire stärker egenkapitalet i de sociala företagen, ett par tusen jobb har skapats i NPC genom detta kapital.
- Autonomie et Solidarité är en helt regional investeringsbank där 2000 aktieägare har satsat 2,5 miljoner EUR som sedan satsats i ett hundratal företag i regionen.
- Caisse solidaire är en regional investeringsfond och en sparbanks i vilket sparatet används till lån för nya arbetsplatser. Sju miljoner EUR i inlåning har resulterat i 20 miljoner euro i krediter och bidragit till 1200 arbetstillfällen. Caisse Solidaire samarbetar nära med Autonomie et solidarité. Banktillståndet täcks av Credit Cooperatif.

Dessa olika kreditinstitut ersätter inte banksystemet utan kompletterar det.

Samtidigt är de kooperativa bankerna, som har en stark regional bas, mycket viktiga inom det franska bankväsendet. Credit Mutuel är en av dessa. I NPC har man ungefär 1 miljon

medlemmar och är därmed den största regionala banken där föreningsväsendet är en stor kund.

URIOPSS är den regionala samorganisationen för föreningsdriven social omsorg. Organisationen svarar för en regional global grant finansierad av Europeiska Socialfonden. Det betyder att URIOPSS fattar självständiga beslut om projektstöd till små organisationer för olika verksamheter exempelvis integration i arbetslivet, antidiskriminering, stöd till traditionella hantverksyrken och lokal utveckling.

FLIP är en lokal investeringsfond som inrättades av 42 kommuner i området.

Cigales - klubbar för lokal alternativ kapitalförvaltning

Det största antalet "cigales", mer än en tredjedel, finns i Nord Pas de Calais. Det är "klubbar för lokal alternativ kapitalförvaltning". De investerar i den sociala ekonomins företag, vilket innebär nästan 50 företag per år. Klubbarna har vissa skattelättnader.

Det dyker ständigt upp nya "solidariska" placeringsfonder som också förvaltas av privata företag. Det kan också förklaras av att de löntagare och företag som vill utnyttja de särskilda förmånsregler som finns för löntagarsparande bara kan vända sig till sådana kapitalförvaltare som har sådana fonder i sitt utbud.

Den sociala ekonomin har också lanserat ett parallell lokal valuta "Sol" som kan användas i de företag som anslutit sig till systemet. Man använder ett kort som man samlar medlemspoäng på och ett kreditkort.

5. Frankrike, Poitou-Charentes

Många arbetstillfällen inom den sociala ekonomin och koppling till generella stöd

Poitou-Charentes, som ligger vid Atlanten, har ungefär lika många invånare som VG-regionen, 1,7 miljoner, regionhuvudstaden Poitiers har 91 000 invånare.

Regionen speglar ett genomsnitt av den franska sociala ekonomin. Förra presidentkandidaten Segolène Royal är regionstyrelsens ordförande. Hon är en stark anhängare av den sociala ekonomin.

Den sociala ekonomin svarar för elva procent av sysselsättningen. I 4 600 företag finns sammanlagt 65 000 medarbetare. Tre av fyra drivs som ideella föreningar och hälften av företagen har en eller två medarbetare. Inom den kooperativa sektorn är bankerna störst. Bland de stora företagen finns dessutom de två kooperativa försäkringsbolagen, MAIF och Macif, som har sina huvudkontor i regionen. Andra starka delar av den sociala ekonomin i Poitou-Charentes är kultur, rekreation, social omsorg och arbetsintegrerande socialt företagande. Det finns också ett antal arbets-, konsument- och bostadskooperativ.

Det sociala företagandet sysselsätter 30 000 personer och mångfalden är stor. Det omfattar 300 företag som sorterar under tio olika associationsformer.

I regionen finns bland annat intressanta former av arbetsgivarformer. Den nuvarande franska modellen för sådana ringar utvecklades här på fackligt initiativ. Skälet från fackets sida var att man ville minska deltids- och tillfälliga anställningar. Och arbetsgivarna kunde gemensamt utnyttja arbetskraften på ett bättre sätt. Flexibilitet kunde kombineras med trygghet.

Som i alla andra franska regioner finns det också i Poitou-Charentes regionala samarbetsorganisationer för den sociala ekonomin.

I Poitou-Charentes har man ett väl inarbetat förhållningssätt till alla strukturfonder, vilket betyder att man har en tydlig policy och uppföljningar av ESF, ERDF, EAFRD och EFF.

I ECO/258 sägs dessutom att utvecklingen i Poitou-Charentes har en stark ambition om att öka strukturfondernas effektivitet genom "global grants" och "tekniskt stöd" till de privata organisationerna. I Poitou-Charentes förvaltar en folkbildningsorganisation (Ligue d'Enseignement) en "global grant" från Europeiska Socialfonden. Det innebär att man är en mellanhandsorganisation som själv bestämmer över vilka projekt som ska finansieras utan att ESF lägger sig i (givetvis finns ett ansvar för att redovisa pengarna och att de använts som förutsatt). Detta är dock ett tillvägagångssätt som finns i flera andra franska regioner inom ramen för ESF med målsättningen att integrera missgynnade grupper på arbetsmarknaden genom slags mikroprojekt.

6. Frankrike, Provence Cote d Azur - PACA

Gemensam och samlad kompetensutveckling

Provence Cote d Azur – PACA har 4,5 miljoner invånare, provinshuvudstaden Marseille har cirka 850 000 invånare.

Regionen har ett särskilt program för den sociala ekonomin med tre huvudinriktningar – stödstrukturer, finansiering och kompetensutveckling.

Ett tjugotal organisationer inom den sociala ekonomin åtog sig att göra programmet för kompetensutveckling. Det fanns också ett starkt stöd från politikerna i regionen och man kunde mobilisera både det offentliga utbildningssystemet liksom den sociala ekonomins egna organisationer, däribland också de särskilda bildningsorganisationer som finns i Frankrike exempelvis Ligue d' Enseignement. Men det största ansvaret har lagts på den sociala ekonomins organisationer.

Samverkan mellan det offentliga och den sociala ekonomin är grundläggande i programmet för kompetensutveckling. Det finns också särskilda bildningsresurser riktade till tjänstemän inom den offentliga sektorn.

Huvudsyftet med programmet var att systematisera redan existerande utbildningar och skapa en samverkan mellan organisationerna för att få ett gemensamt utbud. Det fanns redan ett stort antal utbildningar, men de var ganska okända. Det handlade också om att skapa egna och specifika utbildningsvägar för den sociala ekonomin.

7. Grekland, Kreta, kooperativ bank och kvinnor

Heraklion har 120 000 och Chania har 60 000 av Kretas totalt 600 000 invånare.

Det är på Kreta som den grekiska kooperativa traditionen med ursprung i antiken. Många av de grundläggande värderingarna i Grekland formades redan under antiken och vilar på idéer från Platon och Democritus. I ett historiskt perspektiv präglas kapitalet och ekonomin på Kreta av det sociala kapitalet och grundläggande värderingar som bygger på goda nätverk mellan familjer och lokalsamhället. Där handlar det om att ett handslag och det goda anseendet människor emellan ska upprätthållas.

Kooperativ bank med stark position

Den kooperativa banken i Chania (Cooperative Bank of Chania, CBS), på Kreta är en stark aktör på ön. Sammanfattningsvis kan man säga att CBS har byggt upp sin verksamhet på en integritet som vilar på många människors styrka och är mindre sårbar än många industrier.

Det handlar om frihet att äga, fri handel mellan länder, valutahandel och räntesystem. Ekonomiska, sociala och politiska relationer och verksamheter ska var rättssäkra - logik är överordnad enskilda människors vilja.

I praktiken har detta banat väg för samhällen med en hög grad av samarbete, gemensam sektor, rättvisa och klokskap som bygger på ekonomi men som inte tillåter att man profiterar på andra. Det finns en stark lokal förankring i de kooperativa bankerna på Kreta. CBS är en av dessa, en annan är Pancretan Cooperative bank i Heraklion.

Kvinnokooperativ med särskild lag

Kvinnokooperativ som stöds av en särskild lagstiftning är något unikt för Grekland. På Kreta finns cirka ett 40-tal sådana kooperativ. De finns på landsbygden och producerar och säljer huvudsakligen livsmedel och hantverk, men det finns också cateringverksamhet. De har bildats för att skapa arbete för kvinnor på landsbygden med begränsade försörjningsmöjligheter.

Kvinnornas kooperativ betraktas också i det grekiska sammanhanget som socialt företagande och de spelar en viktig roll för sysselsättning, bevarande av service och intäkter till den kretensiska landsbygden.

De stöds först och främst av Heraklion Development Agency (HDA), en offentlig/privat utvecklingsorganisation som är mellanhand för EU-program inom jordbruk och landsbygd (Leader) samt nationella utvecklingsprogram. HDA var också ansvarigt för Equal. Medlemmar i organisationen är, förutom kommuner, bland annat jordbruks- och bankkooperationen och det största kvinnokooperativet.

Som exempel på samverkan mellan den offentliga sektorn och den sociala ekonomin är HDA intressant. Samarbetet har också inneburit att kommunerna aktivt stöttat kvinnokooperativen genom att styra inköp till dem.

Det finns ett utkast till en ny grekisk lag om socialt företagande. Syftet är att stödja de tre olika sektorer som grekerna definierar som socialt företagande; sociala företag som integrerar personer som står långt från arbetsmarknaden, sociala företag som utför tjänster inom social omsorg och vård, samt sociala företag som organiserar lokala initiativ. Kopplat till denna lag finns också ett förslag om att starta ett finansieringsinstitut för den sociala ekonomin. Institutet ska dels kunna ge garantier, dels satsa eget kapital i den sociala ekonomins företag.

8. Italien, Ligurien, samarbete, Libera Terra, Banca Etica

Sociala kooperativ i samarbete med privat och offentlig sektor och Libera Terra

Ligurien har 1,2 miljoner invånare, Genua är regionhuvudstad och har 650 000 invånare.

I Ligurien finns ett ovanligt nära samarbete mellan den sociala arbetskooperationen och de privata företagen, vilket visar potentialen på marknaden för de sociala företagen. Ett exempel är IKEA, där en stor del av de manuella arbetena lagts ut på sociala kooperativ.

Inom den offentliga sektorn finns andra exempel, bland annat inom turistnäringen. Staden har överlåtit ansvaret för ett stort akvarium till ett större rederi. Det har i sin tur kontrakterat ett socialt arbetskooperativ att svara för driften. Detta kooperativ driver också verksamheten vid fyra av stadens museer.

I samma konsortium av sociala arbetskooperativ finns också andra aktiviteter inom turistnäringen, såsom turistbyråer för bl.a. Genua (Genova Informa) och Ligurien med tillhörande bokningar, biljettförsäljning, logistik, presentbutiker och evenemang.

Det finns särskilda regionala insatser för regionens ca 400 sociala arbetskooperativ. Det bör nämnas att 55 000 av Coop Ligurias omkring 400 000 medlemmar deltar i olika aktiviteter som organiseras av kooperativen. Det kan handla om aktiviteter direkt knutna till affärsverksamheten (deltagande i stämmor mm) eller aktivt deltagande i olika samhällsprojekt. Ett av de mest intressanta inslagen i kooperativets samhällsengagemang är att man skapat möteslokaler i anslutning till butikerna som inte bara används av medlemmarna utan också av stadsdelens övriga invånare och deras organisationer. Vissa kommunala aktiviteter finns också i dessa lokaler.

Libera Terra – från maffia till kooperativ

Libera Terra är en samorganisation för de kooperativ som fått ta över beslagtagna maffiaegendom. Den konsumentkooperativa företaget i Ligurien – Coop Liguria – är en medlem som säljer Libera Terras produkter t.ex. olja, vin och pasta i alla sina butiker. Coop Liguria visar samhällsansvar också på andra områden.

Libera Terra är i sig en viktig ny social ekonomiorganisation där en klar majoritet av de aktiva medlemmarna är ungdomar.

Parallellt med Libera Terra verksamheter dyker nya jordbrukskooperativ upp på landsbygden för att hand om småbruk (mindre gårdar) som inte längre är lönsamma och som lämnats eller kommer att lämnas av sina ägare. De nya kooperativen bygger gemensamma stallar, startar osttillverkning och gör driften mer rationell genom att arbeta i större skala.

Kooperativa aristokrater

Världens äldsta fortfarande aktiva kooperativ är hamnarbetarnas kooperativ i Genua Compagnia dei Caravana, bildat 1340. Compagnia dei Caravani svarar fortfarande för att lossa och lasta de båtar som angör den italienska hamnstaden. Genom demokratisk självförvaltning fördelar medlemmarna arbetet mellan sig och tar nya uppdrag. De anser sig tillhöra självförvaltningens aristokrati. Idag hotas de av redarnas försök att ta över arbetet.

Bank med etiska förtecken

Banca Etica är medlem av det internationella samrådsorganet ”Social Watch”. Banca Etica skapades 1998 som en alternativ bank med etisk profil i Italien. Banken bildades av de stora föreningarna och kooperativa organisationer tillsammans sociala kooperativ, fackföreningar, religiösa föreningar och tusentals personer som engagerade sig för att skapa ett mer integrerat och jämlikt samhälle. Idag har de över 30 000 medlemmar varav ca 4400 är juridiska personer.

Banca Etica arbetar för att förändra finansieringsprinciper så att regelsystemen ska gynna den sociala ekonomin. Det är svårt för små företag, sociala kooperativ och lokala organisationer att finna finansiering,

Banca Etica har en ny filial i Ligurien för att särskilt kunna stödja sina 1000 medlemmar däribland viktiga sociala kooperativ som tillhandahåller tjänster för missgynnade grupper,

lokala föreningar, rättvis handel, mikrokrediter, satsningar på förnybar energi - vind- och solenergi - och miljöskydd och förbättrar servicen för lokala civila samhället.

9. Italien, Toscana, partnerskap, ESPRIT, forskning

Partnerskap

Toscana har 3,7 miljoner invånare, Florens är regionens huvudstad med 450 000 invånare.

I Toscana, som i flera andra delar av Italien, finns den sociala ekonomin i den Tredje Sektorns Forum. Där finns de stora paraplyorganisationerna som ARCI och Acli liksom det sociala företagandet. Däremot är inte den traditionella Kooperationen med.

Forumet har engagerat sig starkt i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Forumet har också ingått ett avtal med handelskamrarna om att dessa också ska kunna ge information och hjälpa organisationerna och företagen inom den sociala ekonomin.

Nyligen har man från regionens sida börjat ett arbete med att starta en rörelse för att främja socialt ansvarsfulla jordbruk vilket innebär i första hand att man ska satsa på socialt företagande på landsbygden (landsbygdsturism och jordbruksproduktion i sociala företag)

ESPRIT förvaltar en "global grant" från Europeiska Socialfonden. Det innebär att man är en mellanhandsorganisation som själv bestämmer över vilka projekt som ska finansieras utan att ESF lägger sig i (givetvis finns ett ansvar för att redovisa pengarna och att de använts som föutsatt). Arbetet är unikt vad gäller partnerskap, metoder och innovationer. Partnerskapet bygger på fackföreningar (UIL och CISL), kooperativa regionala organisationer och Banca Etica.

I fokus för partnerskapet står arbetet att stärka utsatta människors situation och att skapa företag. Investeringarna i dessa nya företag möjliggörs genom kreditgarantier, vilket är ett sätt att utöka EU resurserna. ESPRIT:s målsättning är att bli en permanent organisation och inte bara vara projektledare inom ESF (Europeiska Socialfonden).

ESPRIT har med ca 55 miljoner kronor under fem år åstadkommit, 109 nya sociala företag, 160 personer har fått jobb i existerande sociala företag, 170 föreningar har fått stöd för program inom social integration. Vår bedömning är att omkring 500 personer är sysselsatta i de många nya verksamheterna.

Livorno

Livorno är en hamnstad i Toscana med cirka 200 000 invånare. För tio år sedan skrev kommunen avtal med över 100 organisationer inom den sociala ekonomin om en "stadga för det samhälleliga medborgarskapet". Den innebär att medborgarna och deras organisationer är delaktiga i att formulera och genomföra politiken för den sociala välfärden i kommunen. Ansvar och rättigheter definierades och helhetsperspektivet var viktigt. Tillsammans med den sociala ekonomins organisationer antog man en plan om hur välfärdstjänsterna skulle utföras. Särskilt frivilligorganisationerna spelar en viktig roll i genomförandet. Genomförandet av planen konkretiseras varje år.

Bakgrunden är att i Italien ska regioner och kommuner enligt lag planera och genomföra hälsovård och social omsorg tillsammans med brukare, frivilligorganisationer, ideellt, kooperativt och socialt företagande, religiösa samfälligheter och stiftelser, kort sagt den sociala ekonomin. Dessutom ska fackföreningsrörelsen vara med. Lagen säger att de lokala myndigheterna ska stödja den sociala ekonomin med förmånliga krediter och stöd från EU:s strukturfonder.

Man talar i lagen om den organiserade solidariteten, hjälp till självhjälp och ömsesidighet.

När kommunerna ska utföra tjänsterna vänder de sig normalt till ackrediterade organisationer och företag inom den sociala ekonomin. Ibland kan man också rikta upphandlingen enbart till de sociala arbetskooperativen. Därför har den sociala ekonomin näst intill ett monopol på vård- och omsorgstjänster. Från början handlade det om att av ideologiska skäl stödja den sociala ekonomin. Nu fokuserar man istället på tjänsternas kvalitet och den sociala ekonomin har visat att man har en mycket hög kvalitet på tjänsterna enligt regionens undersökningar.

Livorno är ett bra exempel på hur kommun och social ekonomi kan samverka utan att begränsas av regler om offentlig upphandling.

Trento

Vi nämner också kort Trento eftersom där finns ett intressant forskningsinstitut när det gäller kooperativt företagande, se exemplet om den sociala ekonomins forskning, längre fram i rapporten. Där finns också OECD-LEED, OECD:s avdelning för lokal ekonomisk utveckling. I Trento finns också ett utbyggt lokalt produktions- och distributionssystem baserat på förnyelsebar energi. Flera alternativa och kooperativa banker finansierar företag inom miljö- och energisektorn genom särskilda lån och riskkapital.

10. Nordirland, Fredsprogram för fred och försoning

Den sociala ekonomin har en stark roll för fred och trygghet

I Nordirland har den regionala regeringen en strategi för att under 2008-2011 utveckla den sociala ekonomin. Arbetet genomförs i samarbete med ett relativt nybildat nätverk, Social Economy Network, som omfattar ett hundratal organisationer. Den sociala ekonomin ska i Nordirland främja lokal utveckling och starta socialt företagande i samverkan med både den offentliga sektorn och den privata företagsamheten. Att rusta upp nergångna stadsdelar och bryta utanförskap är viktiga uppgifter.

Den sociala ekonomin har en lång och omfattande tradition i Nordirland när det gäller att erbjuda tjänster med kvalitet till utsatta områden och att hitta nya vägar till jobb för människor utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala ekonomin har en stark roll som stöd till beslutsfattare i arbetet med att nå sociala och ekonomiska målsättningar och för att återuppbygga samhällen och områden som är särskilt utsatta.

I Nordirland finns uppskattningsvis cirka 1000 sociala företag och den sociala ekonomin står för cirka fem procent av regionens ekonomi och har över 30 000 anställda.

Fredsprogram

Den sociala ekonomin spelar en viktig roll i EU:s Fredsprogram för fred och försoning, Detta är ett gott exempel på ett program riktat till de speciella behov ett geografiskt område, sektorer eller grupper kan ha.

Inom programmet läggs stor vikt vid att man har ett gräsrotsperspektiv, att det bygger på ett brett partnerskap mellan lokala myndigheter, övriga delar av samhället och frivilligrupper. En framgångsfaktor har varit att man jobbat med mindre projekt med fokus på medborgardeltagande, lokal utveckling, social inkludering, kvinnor, barn och ungdomar.

Partnerskapen har haft tillgång till fondmedel för att kunna bygga upp en sådan kapacitet att projekten är väl fungerande och har ett bra ledarskap. Fredsprogrammet är definitivt unikt i sitt sätt att skapa positiva relationer mellan samhällen.

Man kan dock konstatera att arbetet med försoning skulle kunna vara mer omfattande. Erfarenheten från den Nordirländska modellen (se EESKs yttrande från oktober 2008) kan mycket väl användas i andra områden med konflikter, motsättningar och segregation

Investeringsfond i Nordirland

I Nordirland finns en investeringsfond, Social Enterprise Investment Fund, med tillgång till £ 10 miljoner att investera i sociala företag. Bakom fonden står ett partnerskap bestående av Ulster Community Investment Trust (UCIT), en offentligt finansierad utvecklingsorganisation och Big Issue Invest (BII), med utlåningsverksamhet i hela Storbritannien riktad till sociala företag. Sedan 2001 har UCIT givit stöd till mer än 100 gemenskapsföretag och sociala företag, både små och stora, genom att låna ut sammanlagt mer än 16 miljoner pund. Några typiska projekt för investeringsfonden finns inom företagande och jobbskapande, turism, landsbygdsutveckling, utbildning, barnomsorg, fastigheter, transporter, kommunikation, miljö, sport och rekreation samt välgörenhet.

Investeringsfonden, tillsammans med Social Economy Network, gör det möjligt för den sociala ekonomin att vara en väsentlig och ovärderlig del i utvecklingen av en hållbar och inkluderande ekonomisk utveckling.

Social Economy Forum (SEF) samråd med regeringen

SEF är en mötesplats för representanter från hela partnerskapet, regeringen och SEN (Social Economy Network). SEF erbjuder en plattform för representanterna från SEN och regeringen att arbeta tillsammans. Forumet skapades för att göra det möjligt för den sociala ekonomin att lyfta och diskutera nyckelfrågor på en hög beslutsnivå, för att kunna bidra i det pågående arbetet med att förändra regelverket och för att föra vidare kunskap och expertis om social ekonomi.

Kooperativ inom området våld mot kvinnor

ONUS (NI) är ett helägt socialt dotterföretag till Women's Aid. De erbjuder utbildning, råd och konsultationer till rättsorganisationer, frivilligsektorn och privata näringslivet inom området våld i hemmet. En utmaning som ONUS stött på var att "Policyn för våld och förtryck i hemmet" inte används i någon särskild omfattning. Det finns en okunskap inom många organisationer om vilka behov de kan ha av en policy och införande av säkra/trygga arbetsplatser.

Utbildning

Skolan för socialt entreprenörskap på Irland (The School for Social Entrepreneurs in Ireland, SSEI) har den högt respekterade skolan för socialt entreprenörskap i London (School for Social Entrepreneurs in London) som modell. SSEI som finns i Belfast är en del av ett växande nätverk med förgreningar i hela Storbritannien och i Australien, som bildats för att möta behov och ge stöd till sociala entreprenörer och företag i deras respektive lokala etableringar. Nätverket är delvis finansierat av Flax Trust och Lloyd's TSB Foundation Advanced Diploma in Social Enterprise "Creating a Social Enterprise and Sustainable Futures".

11. Polen, Pommern, samarbetsformer

Gdynia, Elblag och Sopot, Samverkan mellan kommuner och "tredje sektorn" - Splot-modellen och den kooperativa banken SKOK.

Pommern har 2,2 miljoner invånare och region huvudstaden Gdansk har cirka 450 000 invånare.

Polen söker modeller och samarbetsformer för den sociala ekonomin. Normalt används snarare tredje sektorn och frivilligorganisationer (NGO) som uttryck för den sociala ekonomins företeelser.

Det första avtalet om samarbete mellan kommuner och den sociala ekonomin (tredje sektorn) skrevs i Gdynia. Detta följdes sedan av en nationell lag om samarbete (PBA). Avtalet i Gdynia har utvecklats till att också gälla samarbete kring den kommunala budgeten så att de resurser som den sociala ekonomin får fastställs i förväg. I Gdynia finns ett forum för frivilligorganisationer som regelbundet träffar företrädare för kommunen. Staden samarbetar också med den sociala ekonomins aktörer inom detta forum. Det finns nationella regler för hur det offentliga Polen ska samarbeta med tredje sektorn när det gäller sociala tjänster.

Man använder sig av termen "arbete för det gemensammas bästa" och menar med detta uppgifter som utförs för det gemensamma och för samhället inom ett offentligt uppdrag. Dessa är specificerade i den ovan nämnda lagen och finns inom områdena social omsorg, utbildning, hälsovård, säkerhet/trygghet, kultur och sport. De kan utföras av socialarbetare och av aktörer inom den sociala ekonomin, såsom frivilligorganisationer eller kyrkan. Reglerade aktiviteter inom frivilligsektorn är icke vinstdrivande verksamheter som kan genomföras mot avgift eller gratis. Några av organisationerna inom frivilligsektorn har fått statusen och uppdraget att vara tillgängliga för allmänheten.

SPLIT

Systemet har utvecklats vidare i Elblag, huvudstad i grannlandet. Där är SPLIT, en sammanslutning som stödjer den tredje sektorns initiativ och verksamheter. Modellen handlar om en långsiktig, hållbar, gemensam planering och överenskommelser mellan kommun och tredje sektorn avseende utförande av tjänster, vilket också får stöd genom kommunala beslut.

SPLIT kan karakteriseras som en rådgivnings- och stödorganisation för lokal utveckling, social ekonomi och samarbete med kommunen. Den ger medborgare möjligheter att skapa sina egna verksamheter, utbildar förtroendevalda och ledning inom organisationerna samt organiserar seminarier och konferenser. Samarbete med andra länder finns också på agendan.

Organisationer inom den sociala ekonomin kan också få ekonomisk rådgivning och finansiellt stöd inom ramen för SPLIT. En av de stora spar- och kreditkassorna, SKOK, en kooperativ bank, är en av aktörerna inom SPLIT som bidrar med detta. De bedriver också försäkringsverksamhet. Banken har sitt huvudkontor i Sopot. Den grundades med starkt stöd av den fackliga organisationen Solidarności.

Sammanfattningsvis är det SPLIT:s uppdrag att bidra till att utveckla det civila samhället med hjälp av frivilligorganisationer och genom att stödja lokala initiativ och aktiviteter. SPLIT-modellen har blivit en förebild inom Polen och den går långt utöver lagens (PBA) krav.

Gdynia

I Gdynia levereras tjänster antingen direkt av lokala myndigheter eller delegeras/fördelas till en partner inom den sociala ekonomin. Fördelningen kan ske på två olika sätt: tävling mellan frivilligorganisationer eller genom offentlig upphandling bland privata företag.

En lag om offentlig nytta och volontärarbete från 2003 reglerar frivilligorganisationers arbete inom offentlig sektor. Det finns en mängd olika sammansättningar i Gdynia för att stimulera och upprätthålla en dialog mellan olika aktörer och intressen. Det finns en pågående process som redan från början försökt att involvera det lokala samhället och professionella utifrån ett empowerment perspektiv. Detta är möjligt eftersom det inte finns någon ålagd tidtabell för förändringsarbetet. Alla beslut tas genom stort deltagande som bygger på att varje program/tema har långa anslagsperioder.

Ett exempel är organisationen MOST som skapat NGO- inkubatorer i ett partnerskap för att professionalisera den sociala ekonomin eller tredje sektorn och partnerskapet Cyberęka Lidera arbetar för att skapa arbete inom den sociala ekonomin.

12. Portugal, Pro-Carso, landsbygdsutveckling

Pro-Carso, Terra Cha och Animar

Landsbygdsutveckling i mellersta Portugal, 28 000 invånare i 7 kommuner, med starkt nationellt stöd.

En stor del av Portugals landsbygd präglas av avfolkning. Traditionella näringar försvinner, små familjeföretag överlever inte och sysselsättningen minskar, särskilt bland kvinnorna.

Ett antal organisationer i sju landsbygdskommuner i mellersta Portugal bildade 2008 ett nätverk, REDE PRÓ-CARSO, för att utforma en strategisk plan för lokal utveckling. Syftet var att bevara "patrimonio", det territoriella sociala kapital som finns i traditioner, kultur och naturarv, baserat på områdets naturliga och historiska förutsättningar.

För att genomföra planen blev nätverkets huvuduppgift att ta fram både nationell och europeisk finansiering. Ett partnerskap mellan kommunerna och naturreservatet grundades.

Lokal identitet, aktivt medborgarinflytande, samarbete över kommungränserna för att diversifiera ekonomin, skapa arbeten inom den sociala ekonomin och stimulera småföretagande var hörnstenar i partnerskapet. Särskilt intressant är avtalet med den kooperativa jordbrukarbanken om ett särskilt sparkonto där avkastningen går till landsbygdsutveckling.

I arbetet med den strategiska planen spelade Animar en viktig roll. Särskilt intressant är deras landsbygdsutvecklingsarbete. Animar är en av de mest aktiva nationella organisationerna för lokal utveckling i Europa. Verksamhetsfältet är stort. Man driver och stödjer projekt som handlar om deltagardemokrati, lokal och social utveckling, jämställdhet, ungdomar och barn och certifiering av lokal utveckling. De har avtal med statliga myndigheter om att arbeta med lokal utveckling genom företagande och utbildning.

Animar har ett femtiotal medlemsorganisationer, varav många är viktiga aktörer när det gäller genomförandet av landsbygdsprogram och Leader. En av de större är Esdime i Messejana (Alentejo). Den har ett fyrtiotal anställda och är förutom en utvecklingsorganisation också en mellanhand för landsbygdsprogrammet och Leader i området.

Animars roll är erkänd, bland annat genom att man är representerat i Portugals nybildade råd för social ekonomi, det första i Europa, ordförande i rådet är premiärministern.

En viktig aktör i nätverket Pro Carso är Terra Cha. Det är ett byutvecklingskooperativ, som grundades 2008 i byn Chas med 160 invånare. Kooperativet ger stöd till nytt företagande och nya aktiviteter. De organiserar mötesplatser, vuxenbildning, hantverk och konst, naturturism, restauranger och övernattnig. Terra Cha inledde redan 2010 en debatt om EU:s jordbrukspolitik och landsbygdsprogram efter 2013.

13. Spanien, Andalusien, lokala fördrag

Lokala gemensamma fördrag för stöd till socialt företagande

Andalusien har 7,7 miljoner invånare, Sevilla är regionens/provinsens huvudstad med 700 000 invånare.

Andalusien är en region i södra Spanien med bland annat den spanska solkusten. I Andalusien svarar den sociala ekonomin för hela 13 procent av BNP. Men då har man också räknat in ensamföretagarna, vilket i och för sig är unikt men knappast innovativt. Att det är så beror på att ensamföretagarna är medlemmar i CEPES Andalusien, som är den sociala ekonomins regionala samorganisation.

För att främja den sociala ekonomin har den regionala regeringen, facket och CEPES i Andalusien undertecknat en ”pakt” eller ett gemensamt fördrag. Detta initiativ har följts av liknande lokala överenskommelser i Sevilla och Cordova.

Inom ramen för ”pakten” ges bidrag till innovationer och investeringar, subventionerade räntor och kreditgarantier, tillgång till mark och byggnader, samt stöd till socialt företagande. Man ger också stöd till kompetensutveckling, högskoleutbildning och traineeprogram inom den sociala ekonomin. Regionen stöder lokala utvecklingscentra.

I Andalusien finns ett starkt fokus på utbildning inom den sociala ekonomin. Skolan för social ekonomi skapades genom den pakt som nämnts ovan. Skolans uppgift är att skapa, utveckla, utväxla och sprida kunskap. Detta är något unikt och med utbildning, framförallt för unga som vill bli företagare. Skolan är central för den spanska Kooperationens samarbete med Latinamerika. Skolan finns i en före detta klosterkyrka.

I Andalusien finns också ett fokus på innovation; innovation i den sociala ekonomins företag av olika slag, teknisk, organisatorisk och social. Det finns också ett särskilt innovationscentrum, Innovés. I detta centrum främjas innovation på olika sätt genom att utveckla och sprida ny kunskap. Därmed finns också en stark knytning till skolan. Innovés hjälper företag och institutioner att använda sig av nationella och europeiska forsknings- och innovationsprogram. De delar ut priser till framgångsrika företag inom området. Innovés är medlem av ett europeiskt nätverk av stiftelser som ska främja den sociala ekonomin i Europa.

Kvinnoorganisationen Amecoop och FEMPES – organisationer som främjar jämställdhet, kvinnligt kooperativt företagande och nätverkande. Amecoop är nationellt, men har 300 medlemmar i Andalusien. Fempes bygger upp kvinnliga nätverk och stimulerar empowerment, de använder bl.a. web-baserade system för att stärka sina företag.

Den nya lagen om social ekonomi – den är nationell och ger ramen för den sociala ekonomins verksamhet. Den ersätter inte de existerande bolagsformerna som är åtskilliga och lite särartade i Spanien. Bland annat finns det minst två slags former för socialt företagande.

I Andalusien har den sociala ekonomin inrättat ett permanent observatorium för innovationer och samverkan i den sociala ekonomin.

14. Tjeckien, Stredocesky, social omsorg

CPKP en ideell förening har utarbetat en modell för att planera kommunernas och regionernas sociala omsorg. Modellen arbetades fram i České Budějovice och har sedan spridit sig till andra delar av landet. Den innebär att man tillsammans med kommunen identifierar behov och föreslår utförare från den sociala ekonomin. CPKP bedriver också egna projekt för att bekämpa utanförskap och föreningen är aktiv i miljöfrågor. CPKP utbildar både kommunala tjänstemän och den ideella sektorns medarbetare för att de ska förstå nyttan av partnerskapet. Det handlar om att det sedan 2006 finns en tjeckisk lag som ger kommuner och regioner möjlighet att planera, genomföra och utvärdera social omsorg tillsammans med utförare och brukare, alltså också den sociala ekonomin, även om det inte kallas så i Tjeckien. De talar om en "triad", ett slags intressentkoncept eller intressentorganisation, som tillsammans utvecklar metoder och modeller för utveckling och partnerskap. Flera kommuner i VGR:s vänskapsregion Stredocesky har genomfört planer den sociala omsorgen,

15. Tyskland, Hamburg, stadsplanering

Hamburg är stort som Västra Götaland. Därför finns också flera stadsdelar med egen förvaltning. I de mest utsatta stadsdelarna finns så kallade "kvarterstyrelser". De täcker 200 000 av stadens invånare, ca 10 procent.

Deras uppgifter är att knyta samman stadens och dess förvaltningar å ena sidan och medborgarnas å den andra och genomföra projekt inom ramen för den "sociala staden" som är huvudtemat.

Flera stiftelser spelar en betydelsefull roll som mellanhand mellan staden och dess medborgare, en av dessa är Lawaetz-stiftelsen (lawaetz.de) som arbetar med utsatta grupper i problemutsatta områden. En av stiftelsens uppgifter är att organisera och mobilisera för att skapa "kvarterstyrelserna" i ett antal stadsdelar.

Stiftelsen har två andra stora uppgifter. Den ena är att ge råd till arbetslösa som startar företag och sedan stärka dessa i sin utveckling. Extra stöd är samarbetet med två mikrokreditinstitutioner. Dels en som förvaltas av staden dels en som förvaltas av GLS, en alternativ kooperativ bank (systerbank till Ekobanken).

Den andra uppgiften är bostadsplanering i alla dess faser från projektering och finansiering till förvaltning. På detta område är de kooperativa principerna vägledande och handlar om att främja det kooperativa bostadsbyggandet, stärka hyresgästernas demokratiska inflytande i allmännyttan. Inom bostadsområdet arbetar man också med projekt för hemlösa.

Lawaetz-stiftelsen har egna resurser men arbetar i hög grad med utvecklingsprojekt finansierade av ESF.

16. Ungern, Kunszentmiklós – lokal utveckling

Bács-Kiskun har 547 000 invånare, Övre Kiskunsag är en del av länet, Kunszentmiklós har cirka 10 000 invånare,

I Ungern infördes en ny kooperativ lag av 2006 och 2007 kom ett program för utbildning av mentorer för att stödja sociala kooperativ och bidra till att skapa nya.

I regionen Övre Kiskunsag har man aktivt arbetat med lokal utveckling de senaste åren. Inom ramen för ett långsiktigt program för att öka den sociala ekonomin har de startat daglig

barnomsorg, kör, ett kulturhus, äldreomsorg, kooperativt tvätteri, De har bildat en nätverksorganisation. I ett lokalt partnerskap där också en facklig organisation involverades startade för ett par år sedan Reflex-Coop. I en liten region som består av 10 samhällen i centrala Ungern, etablerade ungdomar ett socialt kooperativ för att främja kommunikation i regionen. Det regionala partnerskapet av lokala myndigheter och social ekonomi samlade in pengar för att utveckla kabel-TV, bredband och ett telenät för området. Den regionala utvecklingsprocessen har fungerat för att utveckla ett gemensamt tänkande, ökat deltagande i samhället och skapa aktiva medborgare. De starka lokala samhällena har varit den avgörande faktorn.

Ett betydelsefullt stöd i det lokala utvecklingsarbetet är Civil College Foundation, CCF, som är en rikstäckande, CCF grundades 1994 och är en social, allmännyttig stiftelse. Under 2003 blev CCF en ackrediterad institution för vuxenutbildning. Stiftelsen har köpt en övergiven och förstörd folkskolebyggnad i regionen och omvandlade den till ett modernt utbildningscentrum. Civil College Foundation är ett nav för den lokala utvecklingen.

17. Forskning

Forskningsinstitutioner och forskarnätverk är normalt inte regionala. Här presenterar vi fyra forskningsinstitutioner/nätverk som kan vara av intresse för västsvenska forskningsinstitutioner. Eurisce Trento, Ciriec Valencia, EMES och **ESEAC** Equipe de Socio-Economie Associative et Coopérative (ESEAC) Grenoble (Rhone Alpes).

Trento – kooperativt och socialt företagande

Euricse (European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises) är ett forskningscenter särskilt utformat för att främja kunskap, utveckling och innovationer bland kooperativ, sociala företag och icke vinstdrivande företag. Euricse fokuserar särskilt på alla former av privata organisationer och företag som drivs av andra motiv än vinst, som karaktäriseras av stort deltagande och som har utvecklat en inriktning mot att blanda socialt och ekonomiskt välstånd. **Euricse** kombinerar multidisciplinär forskning, utbildning och rådgivning, inte bara för att utveckla kunskapen om den här sortens företagande utan också för att skapa och främja ägar-, ledarskaps- och verksamhetsmodeller särskilt utformade för kooperativ och sociala företag.

Euricse är något av en fristad för studier och reflektion som kan ge näring åt en dialog mellan forskare och praktiker och uppmuntra ett aktivt och direkt deltagande. Euricse har förbundit sig att genom deras forskning ska utvecklade kunskaper överföras till praktik. Dessutom ska deras forskning leda till att fragmentiseringen inom forskningen kring kooperativ och sociala företag ska minska och att sektorns roll och synlighet inom forskning och politisk debatt ska bli större.

Euricse grundades 2008 av Cooperatives Europe, Federazione Trentina della Cooperazione (den regionala sparbankens stiftelse), Fondazione Cassa di Risparmio di Trento e Rovereto (Trento och Rovereto Bank Foundation), Trentoprovinsen och Universitetet i Trento. Även om Euricse har sin bas och sina rötter i Trentoregionen och är nära kopplat till organisationer som har sina verksamheter där, riktar sig deras aktiviteter till såväl nationella som internationella intressen. Euricse har en inriktning som bygger på öppenhet och samarbete, vilket gagnar samarbete med andra forskningscenter, både inom landet och internationellt.

Att upprätta en databas för socialt företagande och ett observatorium för den kooperativa och sociala företagande står på projektlistan. När det gäller databasen vill man samarbeta med

EMES. Databasen skulle vara tillgänglig för en vid grupp forskare för att de ska kunna göra jämförande studier och för utbildning.

Intressant är att OECD LEED Centre for Local Development finns i Trento.

Grenoble - social ekonomi och lokal utveckling

I Grenoble finns vid den samhällsvetenskapliga institutionen (Sciences Po) tre inriktningar av intresse: social ekonomi (DESS), regional social solidarisk utveckling och kultur. Gemensamt för dem är lokal utveckling och social ekonomi. Det är en stark inriktning på utbildning inför ett framtida arbetsliv inom den sociala ekonomin eller den offentliga sektorn.

CIRIEC Valencia

Ciriec är ett internationellt forskarnätverk som består av forskare och praktiker. Den spanska avdelningen är den mest aktiva. Den finns vid universitetet i Valencia. Verksamhetsfältet är brett: lagstiftning, ekonomisk och finansiell redovisning, skatter, den ekonomiska krisen, delaktighetsmodeller, IT, samhällsansvar och innovationer.

EMES - forskarnätverk om socialt företagande

EMES är ett forskarnätverk med medlemmar från de flesta EU-länder också Sverige. Fokus har varit socialt företagande och den tredje sektorn allmänt. EMES ligger bakom den definition om det sociala företagandet som är allmänt erkänd i Europa. Styrssystem i frivilligorganisationer, fair trade och socialt företagande är andra tema forskarna skrivit om.

Två exempel på aktuella "working papers" är "Huybrechts, B. & Defourny, J. (2010), "Exploring the diversity of fair trade social enterprises" EMES Working Paper no. 10/02" och "Hulgård, L. (2010), "Discourses of social entrepreneurship – Variations of the same theme?" EMES Working Papers no. 10/01".